

Claudia de Breij en Matthijs van Nieuwkerk tijdens de bekendmaking van de NS Publieksprijs. Foto: ANP

Poortwachters correcte boeken raken uit zicht

Door [Geerten Waling](#) - 26 november 2019

Welk boek u leest, bepaalt u zelden helemaal zelf. Vanouds zijn er ‘poortwachters’ die bepalen welke boeken hun weg vinden naar een breed publiek: uitgeverijen, boekhandels, bibliotheken, journalisten. Zij kiezen wat goed of interessant is, maar ook wat door de beugel kan. Het is een klein, hecht clubje, dus al gauw conformistisch. Maar tijden veranderen en de oude poortwachters zien hun gezag wankelen, schrijft **Geerten Waling**.

Het aloude recept voor een succesvol boek is: vind een gerenommeerde uitgeverij in of nabij de Amsterdamse grachtengordel. Eentje met grote schrijversnamen, dat biedt meer kans op recensies en interviews in landelijke media en liefst – de heilige graal – een bespreking door het boekenpanel in *De Wereld Draait Door*. Alle poortwachters kennen elkaar, dus een boek staat of valt met een bekende uitgever.

Omstreden auteurs maken weinig kans in het publieke debat

[Tussenjaar: een jaar niets tussen niets en niets](https://www.elsevierweekblad.nl/nederland/opinie/2019/11/tussenjaar-een-jaar-niets-tussen-niets-en-niets-189306w/)

[\(https://www.elsevierweekblad.nl/nederland/opinie/2019/11/tussenjaar-een-jaar-niets-tussen-niets-en-niets-189306w/\)](https://www.elsevierweekblad.nl/nederland/opinie/2019/11/tussenjaar-een-jaar-niets-tussen-niets-en-niets-189306w/)

Dat oude model betekende ook dat controversiële boeken, ‘incorrecte’ meningen en omstreden auteurs weinig kans maakten in het publieke debat. Grote uitzondering in het hart van de grachtengordel, letterlijk en figuurlijk, is uitgeefhuis Prometheus/Bert Bakker van de gewiekste intellectueel en ondernemer [Mai Spijkers](#). Financieel gedekt door kaskrakers als *Vijftig tinten grijs* geeft hij ook onbekende auteurs een kans en schuwt hij de controversie niet. Hij bedient een breed politiek spectrum met boeken van bijvoorbeeld Martin Bosma (PVV) en Thierry Baudet (FVD), maar ook met een boek over Karl Marx.

Dit is zeldzaam. Andere uitgevers van ‘incorrecte’ literatuur opereren vanuit de provincie en in de marge. Zo bestiert de conservatief-katholieke filosoof Tom Zwitter vanuit Groningen De Blauwe Tijger, dat rechts-revolutionaire en reactionaire boeken publiceert, en een roman van Jan Roos. In Soesterberg heeft de tegendraadse veelschrijver Perry Pierik een bastion gebouwd met uitgeverij Aspekt, dat scheepsladingen historische en filosofische boeken uitgeeft van veelal onbekende auteurs. Deze uitgevers zien hun auteurs zelden terug op tv of in kranten. Zij maken geen deel uit van het ‘mainstream’ debat.

‘Ik heb onbedoeld bijgedragen aan censuur’

Niet goed genoeg? Niet interessant? Dat is zeker niet altijd het geval, bewijst [Diversiteit, identiteit en de ‘culture wars’](#) (Aspekt), de nieuwe bundel van Perry Pierik en de Leidse hoogleraar Paul Cliteur. Daarin staat een geestig hoofdstuk van bibliotheek Renzo Verwer, over bibliotheken en boekhandels die bij de geringste kritiek overgaan tot censuur. Zo verwijderde de Openbare Bibliotheek Amsterdam vorig jaar een jeugdboek over Suriname, nadat een bezoeker op sociale media stennis had geschopt over ‘vooroordelen over Surinamers’ in het boek. Toen Verwer andere bibliotheken mailde met de vraag of ze ook zo’n maatregel zouden overwegen, kreeg hij per omgaande antwoord: het boek was direct uit de collectie gehaald. ‘Ik heb onbedoeld bijgedragen aan censuur,’ aldus een verbijsterde Verwer.

Een ander voorbeeld is boekhandel het Martyrium in het chique stadsdeel Amsterdam-Zuid. Die weigerde ooit uit principe boeken te verkopen van Pim Fortuyn, wegens diens ‘abjecte ideeën’. Die censuur is sindsdien afgenomen, mogelijk uit financiële motieven of door een nieuwe eigenaar, al kreeg uw columnist er enkele jaren geleden te horen dat het Martyrium geen boeken verkocht van Uitgeverij *EW* want, zo zei de verkoopster met opgetrokken neus, ‘die lezen onze klanten niet’.

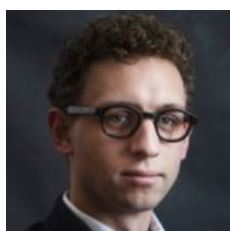
Gesloten houding van poortwachters zorgwekkend

“Tegendraadse denkbeelden verdienen een plek in een open publiek debat

Er is gelukkig een vrije markt, maar toch is de gesloten houding van de poortwachters zorgwekkend. Zeldzame en tegendraadse denkbeelden verdienen, zolang ze niet gewelddadig zijn, een plek in een open publiek debat. Niet alleen voor de aanhangers, maar ook voor andersdenkenden: zonder hun kritiek blijven onzinnige ideeën niet-getoetst rondzingen in bepaalde bubbels. Dit geeft personen in die bubbels op hun beurt reden zich verder af te keren van de ‘mainstream media’.

Inmiddels hebben de poortwachters het zwaar. Boekliefhebbers kopen steeds meer via internet of lezen digitaal en auteurs kunnen zelf hun boek laten drukken. Boekenkaternen zijn gedecimeerd en volgende maand verdwijnt zelfs *VPRO Boeken* van de buis. Het verkrummelende publieke debat, met daarin een groeiende aversie van de mainstream die zij bewaken, doet de poortwachters geen goed. En de democratie evenmin.

2019 (<https://www.elsevierweekblad.nl/magazine/2019/>) 26 nov 2019

Waling 2019 26 nov 2019

Waling is historicus en schrijver van o.a. de boeken *Zetelroof* (2017) en *1848 – Clubkoorts en revolutie* (2016). Hij heeft lange tijd een blog voor Elsevier Weekblad en is sinds 2019 columnist.

MEER VAN DEZE AUTEUR

GEERTEN WALING

Laat Kerst adempauze zijn in loopgravenoorlog die publiek debat is (<https://www.elsevierweekblad.nl/nederland/opinie/2019/12/kerst-in-niemandland-191219w/>).

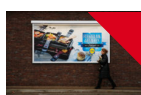
GEERTEN WALING

Aboutaleb: de tragiek van een goede integratie (<https://www.elsevierweekblad.nl/nederland/opinie/2019/12/aboutaleb-de-tragiek-van-een-goede-integratie-189642w/>).

GEERTEN WALING

Tussenjaar: een jaar niets tussen niets en niets (<https://www.elsevierweekblad.nl/nederland/opinie/2019/11/tussenjaar-een-jaar-niets-tussen-niets-en-niets-189306w/>).

GEERTEN WALING

Nederland: bang en verzuurd (<https://www.elsevierweekblad.nl/nederland/opinie/2019/11/nederland-bang-en-verzuurd-189183w/>).

ALLES VAN DEZE AUTEUR **WALING**